

circulus
berkel

Afval- en Grondstoffenplan 2021-2025

Lochem, 30 september 2020

Kies voor elkaar.

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenvatting	4
2. Context voor het beleid	6
2.1 Landelijk VANG beleid	6
2.2 Landelijk afvalbeheerplan (LAP3)	6
2.3 Circulaire economie in de regio	7
3. Huidige situatie	9
3.1 Huidige situatie in Lochem	9
3.1.1 <i>Basis huidig beleidskader</i>	9
3.1.2 <i>Huidige inzameling</i>	9
3.1.3 <i>Evaluatie Afval-Grondstoffenplan 2016-2019</i>	10
3.1.4 <i>Uitkomsten 'Lochem Spreekt' 2020</i>	11
3.2 Uitdagingen voor de toekomst	13
3.2.1 <i>Kwaliteit van grondstofstromen verhogen</i>	13
3.2.2 <i>Béter maar ook méér grondstoffen scheiden</i>	14
3.2.3 <i>Wijkgericht communiceren</i>	14
3.2.4 <i>Aanpak bijplaatsingen</i>	14
3.2.5 <i>Aanpak grove afval- en grondstoffen</i>	14
4 Hoe verder?	15
4.1 Beschrijving nieuwe beleidskader	15
4.2 Mogelijke scenario's	15
4.2.1 <i>Scenario 1: Milieu</i>	15
4.2.2 <i>Scenario 2: Service</i>	15
4.2.3 <i>Scenario 3: Kosten</i>	16
4.3 Kosten en heffing per scenario	17
4.4 Samenvattend per scenario	20
5 Bijlagen	21
5.1 Bijlage 1: uitkomsten onderzoek nascheiding en Diftar	21
5.2 Bijlage 2: overzicht inzameling en inzamelresultaten	23
5.3 Bijlage 3: uitgevoerde activiteiten uitvoeringsplan 2016-2019	24
5.4 Bijlage 4: factsheet inwonersonderzoek Moventum	26
5.5 Bijlage 5: uitwerking scenario's	288
5.6 Bijlage 6: besparing per inzameling	322
5.7 Bijlage 7: concept uitvoeringsplan scenario 1	333

1. Inleiding en samenvatting

Voor u ligt het nieuwe afval- en grondstoffenplan van de gemeente Lochem. We zetten ons ervoor in dat de inwoners ook in de komende periode hun huishoudelijk 'afval' zo gemakkelijk mogelijk kunnen inleveren, gescheiden in grondstofstromen en restafval.

Het plan richt zich op verdere verlaging van de hoeveelheid restafval per inwoner. Het verminderen van de hoeveelheid restafval is geen doel op zich. Om grondstofketens circulair te maken is het ook belangrijk om te zorgen voor een hoge kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.

De transitie richting een circulaire economie (CE) is in Nederland verwoord in het Rijksprogramma 'Nederland Circulair in 2050'. Het landelijk afvalbeheerplan (LAP3) vervult een rol in de uitvoering van het landelijke CE-programma. LAP3 omarmt een afname van de hoeveelheid restafval in 2025 tot 30 kg per inwoner. Het nieuwe beleid van de gemeente Lochem sluit aan bij de ambities en doelen van de landelijke overheid. Gemeente Lochem is aangesloten bij de Cleantech Regio. In de Cleantech-agenda 2019-2023 wordt in 2030 gestreefd naar maximaal 10 kilo restafval per inwoner per jaar.

Het huidige afval- en grondstoffenbeleidsplan 2016-2019 'Méér waarde uit afval en grondstoffen' is afgerond en in mei 2020 geëvalueerd. Deze evaluatie is het startpunt voor het maken van een nieuw afval- en grondstoffenplan voor de periode 2021-2025. Daarnaast is met inzet van een peiling via 'Lochem Spreekt' onderzocht welke ideeën inwoners hebben om de afval- en grondstoffeninzameling verder te verbeteren.

Het nieuwe afval- en grondstoffenplan leidt tot de volgende, deels al vaststaande, kaders voor het grondstoffenbeleid voor de jaren 2021-2025:

- Verhogen van de kwaliteit van grondstoffen (Rijksbrede CE-programma).
- Kostendekkende afvalstoffenheffing (financiële kaders gemeente).
- Maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in het jaar 2025 (conform LAP3).
- Streven naar maximaal 10 kg restafval in 2030 (ambitie Cleantech Regio).
- Voortzetting van de inzet van Diftar en bronscheiding van PMD.
- Verder inzetten op burger/inwonerparticipatie.

Deze kaders zijn uitgewerkt in drie scenario's. Scenario 1 gaat voor het hoogste milieurendement, scenario 2 gaat voor maximalisering van de dienstverlening en scenario 3 gaat voor minimalisering van de kosten.

In de zomer van 2020 is de Raad geïnformeerd over het uitwerken van deze drie mogelijke toekomstscenario's. Vervolgens zijn de scenario's besproken tijdens de adviserende tafel van 7 september 2020.

Opbouw notitie

Het nieuwe afval- en grondstoffenplan beschrijft de context van het domein afval en grondstoffen, blikt terug op de periode 2016-2019 en geeft de mogelijkheden weer voor het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid van de gemeente Lochem. De mogelijke scenario's voor de toekomst zijn uitgewerkt en financieel vertaald. Op basis hiervan kunnen keuzes gemaakt worden.

Een concept-uitvoeringsplan voor scenario 1 is weergegeven in bijlage 8.

2. Context voor het beleid

Het nieuw te vormen afval- en grondstoffenbeleid van de gemeente Lochem past qua taakstelling binnen het Rijksbeleid en de landelijk en regionaal gekozen uitgangspunten.

2.1 Landelijk VANG beleid

Het landelijk beleid is vormgegeven in het programma 'Van Afval naar Grondstof' (VANG) en het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3).

In 2013¹ is het programma van Afval naar Grondstoffen (VANG) gestart. De ambitie van het VANG-programma is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze doelstelling voor afvalscheiding is uitgewerkt in een doelstelling voor de hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn en grof) van 100 kilogram per inwoner per jaar in 2020. Het streven is om deze hoeveelheid nóg verder terug te brengen naar 30 kilogram restafval per inwoner in 2025.

Het programma Van Afval naar Grondstof (VANG Huishoudelijk) is opgenomen in het Rijksbrede programma Circulaire Economie (CE), Nederland Circulair in 2050. Daarmee is VANG onderdeel geworden van de landelijke beleidsambitie voor een circulaire economie. In dit CE-programma is vastgelegd dat in 2050 grondstoffen efficiënt worden ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. Ten aanzien van grondstoffen zijn drie strategische doelen geformuleerd:

- Grondstoffen in bestaande ketens worden hoogwaardig benut.
- Waar nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden fossiele, kritieke en niet duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen.
- Reductie van grondstoffen door het ontwikkelen van nieuwe productiemethodes, ontwerpen van nieuwe producten en anders inrichten van gebieden. Ook worden nieuwe manieren van consumeren bevorderd.

2.2 Landelijk afvalbeheerplan (LAP3)

Het LAP is één van de instrumenten om de ambities en resultaten van het Rijksbrede CE-programma beleidsmatig vast te leggen en naar de praktijk te vertalen. Op dit moment ligt er een wijziging voor van het Landelijk Afvalbeheerplan 3 – het LAP3². Deze wijziging is een gevolg van veranderende Europese regelgeving, de herziening van de Kaderrichtlijn afvalstoffen, de aankomende Omgevingswet en de ontwikkelingen in de overgang naar een circulaire economie. Gescheiden inzameling van afval en grondstoffen heeft een belangrijke

1 I&M/BSK-2013/104405, Onderwerp: Van Afval naar Grondstof, 20 juni 2013

2 I&W/Beleidskader LAP3, 19 juni 2019 <https://lap3.nl/uitvoering-lap/tweede-wijziging/>
<https://lap3.nl/beleidskader/deel-a-algemeen/a1-beleidsbasis-lap/>

plek in het gewijzigde LAP3. Huishoudens hebben volgens het LAP3 in 2025 nog 30 kg restafval per jaar. Hiermee bevestigt het LAP het streven uit het VANG-programma. GFT (groente-, fruit- en tuinafval), metalen, kunststof, glas, papier, textiel, KCA (Klein chemisch afval) en e-goed (elektrische apparaten) moeten verplicht gescheiden ingezameld worden. Daarnaast komt het LAP3 met aanvullende eisen voor verdere afvalscheiding op de afvalbrengpunten en stelt het LAP3 eisen aan de communicatie over afvalscheiding door gemeenten. De basis van het LAP3 is gericht op het verlagen van de milieudruk van grondstofketens.

2.3 Circulaire economie in de regio

Gemeente Lochem is aangesloten bij de Cleantech Regio. Binnen de Cleantech Regio werken gemeenten samen met ondernemers, onderwijs en onderzoek aan een energieneutrale en duurzame economie en samenleving. In de Cleantech-agenda 2019-2023 zijn energietransitie en circulaire economie de twee gekozen tophema's. Op het gebied van de circulaire economie heeft de Cleantech Regio de volgende visie uitgesproken:

'In 2023 is de Cleantech Regio de meest circulaire regio van Europa.'

Deze ambitie is als volgt vertaald:

“Ondernemen en innoveren met een duurzaam businessmodel en (her)gebruik van hernieuwbare grondstoffen. Dat is goed voor het milieu én onze economie. Onze regio kent al veel mooie circulaire voorbeelden. Onze circulaire economie ontwikkelt zich dankzij 'smart & sustainable industries'. We richten ons al op de maakindustrie en daar komen agrofood, de papierindustrie, chemie en reststoffenverwerkers bij.”

Binnen het thema circulaire economie is een vermindering van 33% aan huishoudelijk afval in 2020 als doel gesteld en wordt in 2030 gestreefd naar maximaal 10 kilo restafval per inwoner per jaar. Ook is de ambitie uitgesproken dat wij reststoffen uit ons huishoudelijk afval verwaarden. De opening van het textielsorteercentrum in Deventer en het logistiek centrum voor de papierindustrie in Eerbeek zijn mooie voorbeelden van het beter en lokaal verwaarden van grondstoffen.

De verwerking van de huishoudelijke afval- en grondstofstromen wordt uitgevoerd door Circulus-Berkel. Circulus-Berkel werkt hiervoor samen in een grondstoffenalliantie Cirkelwaarde met AVU en ROVA. Deze drie Nederlandse afval- en grondstoffenorganisaties halen samen per jaar ongeveer 1,25 miljoen ton huishoudelijk afval- en grondstoffen op. Deze samenwerking is gericht op het verhogen van de verwaarding van grondstoffen van een 60-tal Nederlandse gemeenten. Cirkelwaarde heeft als doel om actief deel te nemen in de transitie naar een circulaire economie, en daarbinnen oplossingen te vinden voor alle afvalstromen. De focus ligt nu op het verwaarden van de stromen textiel, plastic, papier, biogeen, elektronica en luiers.

Statiegeld en single use plastics

Vanaf 1 juli 2021 wordt statiegeld ingevoerd op de kleine plastic flesjes. Op alle plastic flesjes onder de 1 liter komt 15 cent statiegeld. Op blikjes komt mogelijk een jaar later statiegeld. Jaarlijks gaan zo'n 900 miljoen kleine plastic flesjes over de toonbank. 100 miljoen daarvan belanden in het milieu. Omdat het de industrie niet gelukt is om 90 procent van de kleine flesjes te hergebruiken, komt er statiegeld op. Inleveren kan straks in supermarkten, bij tankstations en treinstations en via cateraars.

Op dit moment wordt daarnaast een internetconsultatie uitgevoerd over hoe Nederland de producentenverantwoordelijkheid ten aanzien van de single use plastics (SUP) wil uitwerken. Hierbij ligt de implementatie van de zogenaamde Europese Single Use Plastics (SUP) Richtlijn voor. Het doel is om met een pakket aan maatregelen, zoals handelsverboden en de toekenning van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, het aandeel van deze producten in het zwerfafval en in zee (plastic soep) te verminderen. De maatregelen zijn gericht op de producten die het meest worden gevonden op Europese stranden; denk aan rietjes/plastic borden en bestek/wattenschijfjes/wattenstaafjes/eenmalige drinkverpakkingen etc. De uitwerking van de SUP-richtlijn heeft ook invloed op het gemeentelijk evenementenbeleid. Zo zijn eenmalige drinkverpakkingen van piepschuim verboden vanaf 3 juli 2021 en geldt een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor het verwijderen van eenmalige drankverpakkingen na het gebruik.

3. Huidige situatie

3.1 Huidige situatie in Lochem

3.1.1 Basis huidig beleidskader

De gemeente Lochem heeft als basis voor de inzameling van huishoudelijke afval- en grondstoffen gekozen voor bronscheiding van grondstoffen met inzet van Diftar³.

In de aanloop naar het grondstoffenplan 2021-2025 zijn deze basisprincipes onderzocht en herbevestigd. De samenvatting van dit onderzoek treft u in [bijlage 1](#) aan.

3.1.2 Huidige inzameling

De gemeente Lochem biedt haar inwoners een hoge inzameldienstverlening. De stromen restafval, GFT, PMD, papier en de BEST-tas (boeken, elektronica, speelgoed, textiel) worden aan huis ingezameld. In het buitengebied wordt GFT en restafval op afroep ingezameld.

De hoogbouw heeft ondergrondse en bovengrondse verzamelssystemen om de stromen rest, GFT, PMD en papier te scheiden.

Daarnaast zijn er binnen de gemeente negen centrale brenglocaties, waar inwoners restafval, PMD, papier, glas, textiel en luier- en incontinentiemateriaal kunnen brengen.

Voor grove afval- en grondstofstromen zijn drie recyclepleinen beschikbaar in Lochem, Zutphen en Deventer. [Bijlage 2](#) geeft een overzicht van de inzameling en de inzamelresultaten.

³ Diftar staat voor de inzet van gedifferentieerde afvaltarieven. Dit betekent dat een deel van de afvalstoffenheffing door inwoners zelf te beïnvloeden is door minder aanbiedingen te doen. In geval van Lochem gaat het dan om de stromen restafval en GFT waaraan een aanbiedtarief verbonden is.

3.1.3 Evaluatie Afval-Grondstoffenplan 2016-2019

In mei 2020 is de uitvoering van het afvalplan 2016-2019 geëvalueerd. De evaluatie richt zich op de belangrijkste doelen uit het afvalplan 2016-2019, zijnde:

Hoofddoelstellingen:

- 95 kilo restafval per inwoner per jaar in 2019.
- In 2030 nog maximaal 10 kg restafval per inwoner per jaar.

Subdoelstellingen:

- Hoger aandeel sociale werkgelegenheid: inzet mensen met een afstand tot regulier werk.
- Burgers actief betrekken bij (veranderingen in) afvalscheiding en een schone leefomgeving.

De evaluatie geeft de volgende zaken weer:

- De grondstofscheiding in Lochem is verbeterd van 73% in 2016 naar 76% in 2019.
- Het restafval is afgenomen tot 95 kg per inwoner in 2019, maar bestaat voor het grootste deel uit nog scheidbare grondstoffen. Er is nog scheidings- cq verbeterpotentieel aanwezig.

In een separate bijlage van de evaluatie zijn de onderdelen burger- en arbeidsparticipatie nader beschreven. Wij lichten dit nader toe, gezien het belang van deze inzet in de toekomst:

■ Burger/inwonerparticipatie

De gemeente Lochem heeft een unieke samenwerking op het gebied van afvalscheiding en een schone leefomgeving met de Stichting Welzijn Lochem (SWL). De Stichting Welzijn Lochem is hierbij aanspreekpunt voor:

- De lokale zwerfafvalhelden. SWL organiseert ook eenmaal per jaar een bedankavond voor de zwerfafvalhelden.
- Cleanwise op scholen, een educatie/lesprogramma.
- Het Schoon Belonen op scholen, waarbij grondstoffen van scholen zoveel mogelijk gescheiden worden van het restafval.
- De landelijke opschoondag; wat SWL uitvoert als jaarlijkse opschoonweek.
- De adoptie van prullenbakken; "Als je graag een prullenbak wil bij jouw lokale speeltuin dan kan dat!"
- Meedenken bij het oplossen van lokale hotspots waar ongewenst (zwerf)afval ontstaat.
- Meedenken bij lokale rommelmarkten en evenementen hoe dit duurzamer kan verlopen.

Door de lokale kracht van SWL in te zetten, is er voor inwoners een laagdrempelig aanspreekpunt in het opbouwwerk beschikbaar. SWL vertaalt de wensen van de inwoners naar Circulus-Berkel en/of de gemeente voor nadere uitvoering van deze wensen.

Met bovenstaande inzet op kern en buurtniveau wordt actief bijgedragen aan een duurzame en schone leefomgeving. In cijfers leidt dit tot:

- 43 bij de gemeente aangesloten actieve zwerfafvalvrijwilligers.

- Diverse groepen in de kernen die gemiddeld 2 keer per jaar een grote schoonmaak houden.
- 140 deelnemers aan de landelijke opschoon-week.
- 9 deelnemende scholen aan Schoon Belonen. Met deze scholen wordt een overeenkomst opgesteld, zij organiseren dan maximaal 4 keer per jaar een zwerfafvalactie.
- 18 deelnemende scholen aan Cleanwise, waarbij men onder andere ook gebruik maakt van het lesprogramma over afval/duurzaamheid.
- Tevens biedt Stichting Welzijn Lochem workshops aan.

■ Arbeidsparticipatie

Circulus-Berkel heeft in 2019 in haar hele werkgebied 324 reguliere medewerkers en 238 medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt. Met deze inzet op activerings- en participatietrajecten loopt Circulus-Berkel voorop ten opzichte van vergelijkbare (gemeentelijke) bedrijven. Daarnaast blijven zij actief zoeken naar mogelijkheden om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten.

Voor Lochem geldt dat een groep van circa 30 medewerkers vanuit WSW en de Participatiewet werkt in de buitenruimte van Lochem. Ongeveer de helft van deze medewerkers komt uit Lochem via 't Baken. Verder werken in de gemeente Lochem gemiddeld zo'n 10 tot 14 mensen via activeringstrajecten bij het Buurtonderhoudsbedrijf (BOB). Zij verwijderen bijplaatsingen in de gemeente Lochem 's ochtends op doordeweekse dagen.⁴

In de [bijlage 3](#) is weergegeven welke uitvoeringsacties uit het uitvoeringsplan 2016-2019 opgepakt en uitgewerkt zijn. Ook wordt weergegeven welke acties nog niet uitgewerkt zijn.

3.1.4 Uitkomsten 'Lochem Spreekt' 2020⁵

In juni 2020 is een vragenlijst uitgezet onder de 1.514 deelnemers van het inwonerpanel van 'Lochem Spreekt'. Het doel van deze vragenlijst is om de inwoners van de gemeente Lochem te laten meedenken over het nieuwe grondstoffenbeleidsplan. In [bijlage 4](#) is de factsheet van dit onderzoek opgenomen.

Algemeen

In totaal hebben 1.140 inwoners de vragenlijst ingevuld, waarvan 280 inwoners via een open link en 860 deelnemers uit het inwonerpanel 'Lochem Spreekt'. Met deze respons is de statistische betrouwbaarheid afdoende, met de kanttekening dat deelnemers aan een inwonerpanel veelal de betrokken inwoners van de gemeente Lochem zijn.

De weging van resultaten vindt plaats op leeftijd. Dit om een onder- of oververtegenwoordiging van een leeftijdscategorie te corrigeren.

⁴ Bron: Evaluatie Afval- en Grondstoffenbeleid 2016 – 2019 van IPR-Normag

⁵ "Afvalinzameling. Lochem Spreekt (2020)

http://www.moventem.nu/jambo/stream/Lochem/Factsheet%20Afval-Lochem%20Spreekt_31-7-2020.pdf

Uit het onderzoek blijkt dat respondenten het thema 'milieu' het belangrijkste vinden bij de inzameling van afval- en grondstoffen. Bij de verdeling van 10 punten, ging gemiddeld 3,9 naar 'milieu', 3,4 naar 'kosten' en 2,8 naar 'service'.

Ruim 83% van de respondenten vindt het terecht dat een inwoner/huishouden met minder restafval ook minder afvalstoffenheffing betaalt dan een inwoner/huishouden met meer restafval.

63% van de respondenten geeft aan dat zij al het afval scheiden. Een klein deel (17%) doet dat niet altijd omdat ze bang zijn voor overlast (stank, ongedierte).

Op de vraag hoe de gemeente de hoeveelheid restafval nóg verder zou kunnen verlagen geeft men aan dat:

- de gemeente meer aan voorlichting kan doen over nut en noodzaak van scheiden van afval (59%)
- meer controle uitgevoerd kan worden op het goed scheiden van afval (39%)
- het aantal keren dat de restafvalcontainer aangeboden kan worden verlaagd kan worden (27%)
- de prijs voor het aanbieden van restafval verhoogd kan worden (23%)
- iedereen zelf het restafval kan wegbrengen (17%)
- anders, namelijk..... In deze categorie zien we met name de volgende antwoorden terugkomen: meer voorlichting geven, 30kg restafval per inwoner is niet reëel/haalbaar, de producenten/verpakkingsindustrie aanspreken en/of overstappen op nascheiden.

Inzamelfrequentie

In grote lijnen zijn inwoners redelijk tevreden over de huidige inzamelfrequentie van de diverse containers aan huis. Opvallende uitkomsten hierbij zijn de wens tot het vaker ophalen van PMD⁶ (23%) en dat het minder vaak ophalen van restafval mogelijk is (25%).

18% van de respondenten geeft aan dat de inzamelfrequentie van restafval naar eenmaal per 8 weken mag. Daarnaast is 11% bereid om afscheid te nemen van de minicontainer en het restafval weg te brengen naar de milieustraat. Een kwart van de mensen wil de frequentie van eens per vier weken behouden.

Omgekeerd Inzamelen

Bij een vervolgvraag over Omgekeerd Inzamelen geeft 49% aan dat het wegbrengen van restafval goedkoper moet zijn dan het aan de weg zetten van restafval. 24% van de

⁶ Het vaker ophalen van PMD komt niet terug als optie. Inwoners kunnen PMD gratis wegbrengen naar de milieustraat als hun minicontainer vol zit. Nog niet iedereen weet dit. Dit moet duidelijker worden gecommuniceerd.

respondenten geeft aan dat zij graag hun restafvalcontainer willen behouden, ook als dit meer kost.

17% heeft een open antwoord ingevuld. Het merendeel geeft hierbij aan dat het wegbrengen van restafval voor hen geen optie is wegens fysieke beperkingen, grote rij-afstanden (buitengebied) en dat men dan bang is voor afvaldumpingen.

GFT

65% van de respondenten geeft aan dat zij het GFT (meestal) afvoeren via de minicontainer voor GFT. 15% geeft aan het GFT thuis te composteren en 5% voert dit af via het restafval. 13% heeft een open antwoord ingevuld en geeft hierbij aan altijd GFT af te voeren via de GFT-container, het GFT af te voeren via een verzamelcontainer (hoogbouw), of deels via de GFT-container en de rest te composteren. Met name het composteren en de afvoer van tuinafval naar een brengstation is meermalen benoemd.

Papierinzameling

37% van de respondenten geeft aan dat zij kiezen voor een papierinzameling zonder de inzet van verenigingen. 26% wil graag de huidige situatie behouden (met inzet van vrijwilligers) en 17% brengt het papier zelf weg naar verenigingen. 8% brengt papier naar een verzamelcontainer in een milieustraat.

Besparingsmogelijkheden

64% vindt dat de gemeente het beste kan besparen op de kosten van afvalinzameling door de groene container in de winter maar eens in de vier weken te legen. En 47% geeft aan dat stoppen met de BEST-tas en de chemokar een optie is. Daarnaast geeft 36% aan dat de inzamelfrequentie van restafval omlaag kan. Dit antwoord correspondeert met de gegeven antwoorden bij de vraag over de inzamelfrequenties.

Omgekeerd Inzamelen is met 14% het minst populair en 9% geeft aan dat er niet bezuinigd mag worden.

3.2 Uitdagingen voor de toekomst

Beleidsmatig zien we de volgende uitdagingen voor de toekomst:

3.2.1 Kwaliteit van grondstofstromen verhogen

Het beleid van de afgelopen jaren heeft zich met name gericht op vermindering van de hoeveelheid restafval. De kwaliteit van ingezamelde grondstoffen is echter minstens zo belangrijk. Grondstoffenketens zijn alleen te sluiten als de input in de keten van voldoende kwaliteit is.

Helaas zien we dat de kwaliteit van grondstoffen terugloopt. Signalen van verwerkers en analyses van het aangeleverde materiaal bevestigen dit. De (on)zuiverheid van de grondstofstromen is van invloed op de afzet en verwerking van het materiaal en de kosten en

opbrengsten die ermee gepaard gaan. Het verhogen van de kwaliteit van grondstoffen is dan ook een belangrijk uitdaging voor de komende beleidsperiode.

3.2.2 Beter maar ook méér grondstoffen scheiden

Het verhogen van de kwaliteit van grondstoffen brengt extra kosten met zich mee. Terwijl de economische waarde van grondstoffen nu minimaal is. Dit is een fase waar “Europa” doorheen moet en die voor ons als gemeente een stijging van de afvalbeheerkosten veroorzaakt. Om deze stijgende kosten te beheersen moet de hoeveelheid restafval verder afnemen.

Het beleid van de toekomst zal zich richten op de vraag wat inwoners nodig hebben om grondstoffen (goed cq nóg beter) gescheiden aan te bieden. Hiermee daalt niet alleen de hoeveelheid restafval, maar neemt ook de kwaliteit van de gescheiden inzameling van grondstoffen toe.

3.2.3 Wijkgericht communiceren

Grondstoffen scheiden vindt plaats aan de bron. Dit wil zeggen bij de inwoners thuis. Door in het toekomstige beleid aan te sluiten bij de behoefte van inwoners, nemen scheidingsresultaten toe en verbetert bovenal de kwaliteit van de gescheiden deelstromen.

Dit vraagt inzet in het detecteren wáár het beter kan: hoe zit het met de kwaliteit van de grondstoffen per straat/buurt? Het gaat om data-analyse, communicatie en gedragsbeïnvloeding.

Gezien de nauwe samenwerking die er al is met Stichting Welzijn Lochem is dit een mooi traject om samen verder aan te werken met inzet van een afvalcoach.

3.2.4 Aanpak bijplaatsingen

Bijplaatsingen ondermijnen het inzamelsysteem, want ze verlagen het draagvlak onder inwoners en veroorzaken (zwerf)vuil. Daarnaast geldt dat afval in de openbare ruimte, ander/extra afval aantrekt. Bijplaatsingen vinden overal plaats. Op dit moment zijn er vier plekken in de gemeente Lochem met veel bijplaatsingen; de mensen van het buurt onderhoudsbedrijf komen hier dagelijks om op te ruimen. De aanpak van bijplaatsingen vraagt ook de toekomst alertheid en personele inzet.

3.2.5 Aanpak grove afval- en grondstoffen

Het huidige afval- en grondstoffenbeleid richt zich voor een groot deel op vermindering van de hoeveelheid fijn restafval en het hergebruiken van de fijne grondstofstromen. Grof restafval en grove grondstoffen zijn daarmee onderbelicht. Toch is ook hier nog winst te behalen. Ontspullen en hergebruik van spullen leveren ook een bijdrage aan een duurzamere samenleving. In het nieuwe beleidsplan krijgt ook de inzet op grove afval- en grondstofstromen een plek.

4 Hoe verder?

4.1 Beschrijving nieuwe beleidskader

Bovenstaande leidt tot de volgende, al vaststaande, kaders voor het nieuwe afval- en grondstoffenplan:

Vaststaande kaders voor beleid 2021-2025:

- Verhogen van de kwaliteit van grondstoffen (Rijksbrede CE-programma).
- Kostendekkende afvalstoffenheffing (financiële kaders gemeente).
- Maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in het jaar 2025 (conform LAP3).
- Streven naar maximaal 10 kg restafval in 2030 (ambitie Cleantech Regio).
- Voortzetting van de inzet van Diftar en bronscheiding van PMD.
- Verder inzetten op burger- en arbeidsparticipatie.

Met deze al vaststaande kaders zijn drie scenario's mogelijk voor het toekomstige afval- en grondstoffenplan. Scenario 1 waarbij het milieu leidend is, scenario 2 waarbij de service aan de inwoners leidend is en scenario 3 waarbij het terugdringen van de kosten leidend is.

4.2 Mogelijke scenario's

4.2.1 Scenario 1: Milieu

Kenmerken:

Dit scenario richt zich op een toename van de kwaliteit en hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen. Een gevolg hiervan is dat de hoeveelheid restafval daalt.

(Milieu)Doelstellingen:

- Daling van de hoeveelheid fijn restafval naar 45 kg per inwoner in 2025.
- Stijging van het scheidingspercentage naar 90%, door stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen.

4.2.2 Scenario 2: Service

Kenmerken:

In dit scenario gaan we door met het bieden van (hoge) service aan de inwoners. Waar nodig verhogen we deze service. Hiermee willen we het scheiden van grondstoffen zo aantrekkelijk mogelijk maken.

(Milieu)Doelstellingen:

- Daling van de hoeveelheid fijn restafval naar 60 kg per inwoner.

- Stijging van het scheidingspercentage naar 85%, door stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen.

4.2.3 Scenario 3: Kosten

Kenmerken:

In dit scenario versoberen we het inzamelsysteem om kosten te besparen. We doen wat wettelijk verplicht is.

(Milieu)Doelstellingen:

- Stijging van de hoeveelheid fijn restafval naar 90 kg per inwoner.
- Afvalscheidingspercentage van 75%.

De drie basisscenario's zijn in de [bijlage 5](#) nader toegelicht en uitgewerkt.

Onderstaande tabel geeft de diverse maatregelen per scenario weer. De groene bolletjes geven aan bij welk scenario een actie thuishoort. Een bolletje tussen haakjes geeft aan dit optioneel aan dit scenario toe te voegen is, zonder dat de doelstelling van betreffend scenario hierdoor negatief beïnvloed wordt.

	Milieu	Service	Kosten
Verlaging inzameling restafval naar 1x p/6 weken		●	
Verlaging inzameling restafval naar 1x p/8 weken	●		●
Volledig doorvoeren omgekeerd inzamelen	(●)		
Extra voorlichting om de totale afvalberg te verminderen	●		
Extra voorlichting om kwaliteit grondstoffen te verbeteren (dmv afvalcoaches)	●	●	
Uitbreiding afvalbrengpunt Lochem	●	●	
Stoppen met de chemokar	(●)	(●)	●
GFT inzameling verminderen in de wintermaanden	●	(●)	●
Pilot inzamelen GFT & campagne voedselverspilling	●	(●)	
Pilot inzameling binnenstad, samen met ondernemers	●	(●)	
Stoppen met het afvalbrengpunt in Lochem			●
Aanpassen garantievergoeding OPK naar 2 cent p/kg	(●)	(●)	●
Stoppen met de bladkorven			●
Stoppen met de BEST-tas inzameling			●
Stoppen met de luierinzameling	(●)		●
Inzetten op einde jaar inzamelingen	(●)	●	

Het punt 'stoppen met de huis-aan-huis inzameling van papier en karton' is geschrapt als keuzemogelijkheid. Hier blijken dusdanig veel (frictie)kosten en nadelen aan verbonden te zijn dat dit geen (besparings)optie is.

4.3 Kosten en heffing per scenario

Algemeen

De afvalstoffenheffing is een doelbelasting. Dit wil zeggen dat deze heffing bedoeld is ter dekking van de kosten van de afvalinzameling. De kosten die gemaakt zijn, worden via de afvalstoffenheffing gedragen door het aantal betalende huishoudens/aansluitingen.

De gemeente heeft op de peildatum 1 januari 2020 15.386 huishoudens. De kosten voor kwijschelding of leegstand worden gedragen worden door de overige betalende huishoudens. Per aansluiting is dit ongeveer € 6,00 afvalstoffenheffing.

Kosten per scenario

De doorgerekende inzamel en verwerkingskosten per scenario, ook wel genoemd de kosten van de dienstverlening (DVO) van Circulus-Berkeel, zien er als volgt uit:

Maatregelen	Ongewijzigd beleid	Kosten scenario		
		1 (milieu)	2 (service)	3 (kosten)
GFT	€ 537.427	€ 519.691	€ 560.620	€ 469.082
Restafval	€ 592.302	€ 440.205	€ 478.869	€ 595.490
PMD	€ 310.268	€ 310.268	€ 310.268	€ 310.268
Grof huishoudelijk afval	€ 76.758	€ 76.758	€ 76.758	€ 76.758
Papier en karton	€ 331.578	€ 331.578	€ 331.578	€ 289.578
Glas	€ 19.623	€ 18.531	€ 18.532	€ 19.470
Textiel	€ 4.390	€ 7.537	€ 7.537	€ 7.537
Chemokar	€ 28.695	€ 28.695	€ 28.695	€ -
Inzameling kleine fracties (besttas)	€ 31.028	€ 31.028	€ 31.028	€ -
Luiers (excl. verwerking)	€ 4.698	€ 4.698	€ 4.698	€ -
Overige taken	€ 116.701	€ 116.701	€ 116.701	€ 116.701
Kosten CB (incl. beheer milieustraat)	€ 828.251	€ 828.251	€ 828.251	€ 659.251
Structureel:				
Verbetering kwaliteit grondstoffen (afvalcoaches)		€ 10.000	€ 10.000	€ -
Voorlichting afvalberg in bestaande communicatie uitbreiden		€ 10.000	€ -	€ -
Onvoorzien		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Incidenteel:				
Sorteerproeven		€ 10.000	€ -	€ -
Grondstoffen scheiden v.d. bedrijven in binnenstad		€ 5.000	€ 5.000	€ -
Stimuleren afvalscheiden verduurzamen evenementen		€ 5.000	€ 5.000	€ -
Afvalbrengpunt Lochem uitbreiden		€ 15.000	€ 15.000	€ -
Stimuleren omgekeerd inzamelen		€ -	€ 10.000	€ -
Totaal (structureel en incidenteel)	€ 2.881.719	€ 2.818.942	€ 2.888.536	€ 2.594.137
Totaal structureel	€ 2.881.719	€ 2.783.942	€ 2.853.536	€ 2.594.137

In twee van de drie scenario's wordt bespaard op de huidige structurele kosten. Om de stijgende kosten te beteugelen is binnen alle scenario's gezocht naar passende besparingsmogelijkheden. Dat leidt tot verlaging van de structurele kosten.

De post die financieel nog niet vertaald is, is het terugbrengen van de restafval inzameling op afroep naar eenmaal per 4 weken. Dit heeft financieel zeer beperkte consequenties.

Totale kosten en heffing

Naast de structurele kosten voor de feitelijke diensten van Circulus-Berkel rekenen we ook interne kosten toe aan de afvalstoffenheffing. Deze bestaan uit gemeentelijke salariskosten, kapitaallasten van investeringen in ondergrondse containers, reservering voor toekomstige vervangingen van ondergrondse containers, gemeentelijke overhead en BTW.

Het totaal van deze kosten is het bedrag dat gedekt wordt uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing.

	Kosten scenario		
	1 (milieu)	2 (service)	3 (kosten)
Kosten DVO 2021	€ 2.783.942	€ 2.853.536	€ 2.594.137
Incidentele (project)kosten	€ 35.000	€ 45.000	€ 10.000
Interne kosten gemeente	€ 419.100	€ 419.100	€ 419.100
BTW	€ 647.432	€ 664.146	€ 602.322
Totaal	€ 3.885.474	€ 3.981.783	€ 3.625.559

Benodigde afvalstoffenheffing per scenario

Bij een vertaling naar de afvalstoffenheffing per huishouden zien we het volgende effect, uitgaande van een inschatting van het aantal aanbiedingen van rest- en GFT per scenario:

Tarief	2019	2020	2021		
			Scn. 1	Scn.2	Scn.3
Vastrecht	€ 113,99	€ 177,20	€ 185,78	€ 178,53	€ 171,70
Resttarief variabel					
40 liter	€ 2,26	€ 2,50	€ 2,50	€ 2,50	€ 2,50
140 liter	€ 7,91	€ 8,80	€ 8,80	€ 8,80	€ 8,80
Aantal aanbiedingen			52.429	69.905	52.429
GFT-tarief variabel					
40 liter	€ 0,81	€ 0,70	€ 0,70	€ 0,70	€ 0,70
140 liter	€ 2,80	€ 2,50	€ 2,50	€ 2,50	€ 2,50
Aantal aanbiedingen			72.270	108.404	72.270
Opbouw heffing	2019	2020	2021		
Vastrecht	€ 113,99	€ 177,20	€ 185,78	€ 178,53	€ 158,41
Rest variabel	€ 63,28	€ 52,80	€ 50,91	€ 57,31	€ 61,39
GFT variabel	€ 30,80	€ 17,50	€ 15,84	€ 22,95	€ 15,84
Totaal vast- en variabel deel	€ 208,07	€ 247,50	€ 252,53	€ 258,79	€ 235,64

Effecten aan- of uitzetten van diverse diensten

Tijdens de adviserende thema tafel van 7 september 2020 bleek dat diverse partijen kiezen voor het aan- of uitzetten van bepaalde soorten dienstverlening. Om helder te maken wat hiervan de gevolgen zijn, is dit verwerkt in de tabel in [bijlage 6](#). In [bijlage 7](#) zijn, tot slot, alle drie de scenario's volledig financieel uitgewerkt.

Risico's in de inschattingen

Het kostenmodel voorspelt voor een deel het te verwachten gedrag van de inwoners. We weten uit ervaring dat dit niet gemakkelijk is. Scenario's 1 en 2 vergen een beperkte aanpassing aan de huidige dienstverlening. Deze scenario's zijn minder risicovol om door te rekenen dan de scenario 3 waarbij forse interventies op de huidige dienstverlening plaatsvinden. Circulus-Berkel heeft kosten van scenario's doorgerekend met prognoses op de gedragseffecten. Indien deze gedragseffecten uitblijven of juist toenemen dan veranderen de daadwerkelijke kosten.

Risico's in de kosten

In de begrote kosten voor 2021 is geen rekening gehouden met:

- Corona; we zien dat de hoeveelheid huishoudelijk afval toegenomen is in de Coronatijd. Als er een tweede of derde golf komt dan kan dit een steeds grotere invloed hebben op stijging van de gemeentelijke afvalkosten.
- Het effect van statiegeld op de kleine drankverpakkingen. Het verdwijnen van deze fractie uit de PMD-container heeft invloed op de PMD-opbrengsten.
- In 2022 loopt het convenant verpakkingen af en verdwijnt mogelijk ook de vergoeding die gemeenten krijgen voor het bestrijden van zwerfafval. Deze vergoeding was gekoppeld aan (het uitblijven van) de statiegeldverplichting op kleine drankverpakkingen.
- Een verdere verslechtering van de grondstoffenopbrengsten. Voorlopig verwachten wij een verdere afname in de opbrengst van grondstoffen en een stijging van de sorteer/verwerkingskosten. Dit heeft invloed op het kostenniveau van de toekomst.
- Een afname van de PMD vergoeding. In 2021 neemt de PMD-vergoeding af van € 261 per ton naar € 245 per ton. Dit heeft invloed op de PMD-opbrengsten van de toekomst.
- Eenmalige kosten; om een nieuw scenario uit te voeren kunnen eenmalige (frictie/uitzet/communicatie) kosten ontstaan.
- In scenario 3 verdwijnen diverse services. Het is onbekend welke neveneffecten dit kan opleveren zoals bijplaatsingen bij ondergrondse systemen.

4.4 Samenvattend per scenario

Als we de drie beschreven scenario's tegen elkaar afwegen, dan zien we het volgende beeld:

Scenario's	Milieu	Kosten	Service
Milieu is leidend	Restafval daalt naar 45kg per inwoner en scheidingspercentage stijgt naar 90%.	Vastrecht neemt toe met 9 euro per huishouden. Totale kosten stijgen met 5 euro per huishouden.	Neemt toe, inwoners worden extra gefaciliteerd om nóg beter grondstoffen te scheiden. Op het gebied van restafval en GFT neemt de service af. De inzameling van restafval aan huis gaat naar eenmaal per 8 weken. GFT wordt in de winter nog eenmaal per 4 weken ingezameld.
Service is leidend	Restafval daalt naar 60kg per inwoner en scheidingspercentage stijgt naar 85%.	Vastrecht stijgt met ruim 1 euro per huishouden. Totale kosten stijgen met ruim 11 euro per huishouden.	Service op grondstoffen neemt toe door op basis van het panelonderzoek de huidige faciliteiten aan te scherpen. De service op restafval neemt af door de verlaging van de inzamelrequentie naar eenmaal per 6 weken.
Kosten zijn leidend	Restafval stabiliseert op 95kg per inwoner en scheidingspercentage blijft 75%.	Het vastrecht daalt met 19 euro, de totale kosten dalen met 12 euro per huishouden.	De huidige inzamelservice neemt fors af. We stoppen met alles wat niet strikt (wettelijk) noodzakelijk is.

Let wel; in alle scenario's wordt in de komende beleidsperiode (tot 2025) de doelstelling van 30 kg restafval in 2025 niet behaald. Scenario 1 voorziet in een tussentijdse evaluatie, waarbij het beleid tussentijds dusdanig aangescherpt kan worden dat dit doel wél haalbaar is.

In [bijlage 8](#) werken wij scenario 1 uit in een concept uitvoeringsplan. Na besluitvorming door de Raad over het nieuwe grondstoffenplan, wordt het uitvoeringsplan door het College aangescherpt op basis van de inhoud van het besluit.

5 Bijlagen

5.1 Bijlage 1: uitkomsten onderzoek nascheiding en Diftar

Bronscheiding of nascheiding van PMD?

In april 2020 zijn de resultaten van het onderzoek naar de gevolgen van een eventuele inzet van het nascheiden van PMD opgeleverd⁷. De discussie over bron- en nascheiden spitst zich uitsluitend toe op de stroom PMD. De overige grondstoffen zoals gft, oud papier en karton, glas en textiel blijven aan de bron gescheiden. Dit is een wettelijke verplichting en staat niet ter discussie.

De huidige inzamelrespons van PMD is hoog (86%). Per inwoner is in 2019 circa 36 kg PMD gescheiden ingezameld (in vergelijkbare gemeenten is dit circa 25 kg). In het restafval bevindt zich nog 6 kg PMD. Qua de te verwachten milieubijdrage kunnen we stellen dat PMD al heel goed gescheiden wordt en heeft een overgang naar nascheiding dus relatief weinig toegevoegde waarde.

De verkenning geeft aan dat het nascheiden van PMD tegen de (huidige) bronscheiding van de andere grondstofstromen ingaat, waardoor je feitelijk een conflicterende scheidingsboodschap in de inzameling krijgt: we scheiden grondstoffen aan de bron; behalve PMD. Wij verwachten dan ook dat het huidige beleidsinstrumentarium door deze conflicterende boodschap minder effectief zal worden. Dit kan erin resulteren dat het aan de bron scheiden van alle overige grondstoffen terug zal lopen.

Algemene conclusies uit de verkenning:

- Voor wat betreft de milieuwinst heeft het nascheiden van PMD geen toegevoegde waarde. PMD wordt al (zeer) goed gescheiden in de gemeente Lochem.
- Het scenario “nascheiding van PMD” is voor de gemeente Lochem technisch en praktisch uitvoerbaar. Kanttekening is dat er op dit moment nog maar een beperkt aanbod is van vrij beschikbare nascheidingscapaciteit in Nederland.
- Een overgang op het nascheiden van PMD verstoort de huidige zuivere werking van het gemeentelijk beleidsinstrumentarium en daarmee de effectiviteit van het gemeentelijk beleid.

Milieutechnisch en kostentechnisch levert het nascheiden van PMD in de huidige situatie van de gemeente Lochem geen voordelen. Qua service verstoort het de huidige afvalscheidingsboodschap. Het belang van bronscheiden, ook voor de stroom PMD, is hiermee herbevestigd.

⁷ Rapport Verkenning nascheiding PMD huishoudelijk restafval gemeente Lochem, van IPR-Normag.

Wel of geen Diftar?

Diftar-gemeenten hebben gemiddeld gezien minder afval en een lagere afvalstoffenheffing. Dit wordt keer-op-keer bevestigd in de jaarlijkse Coelo Atlas van de lokale lasten. COELO is het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden. In de Atlas van 2019 zien we het volgende:

- De afvalstoffenheffing is in 2019 gemiddeld met 5,7% gestegen en komt daarmee gemiddeld uit op € 263,- per huishouden.
- In 2019 zijn er 5 Diftar-gemeenten bijgekomen. Totaal heeft nu 31% van Nederland een vorm van Diftar, te opzichte van 9,7% in het jaar 2000.
- Diftar-gemeenten hebben gemiddeld gezien minder afval en een lagere afvalstoffenheffing.
- In Diftar-gemeenten betalen meerpersoonshuishoudens gemiddeld 18 procent minder dan in andere (niet-Diftar) gemeenten.

Dergelijke resultaten zien we ook terug in rapporten van het Centraal planbureau (CPB). Het rapport 'Diftar in Nederland: verschillen tussen oost en west' van september 2019 beschrijft dat Diftar veelal in Oost Nederland is ingevoerd. Onderzoekers geven aan dat dit komt doordat de omvang van gemeenten in Oost Nederland zich daarvoor leent (minder hoogbouw) en doordat in Oost Nederland samengewerkt wordt op het gebied van Diftar (techniek en kosten delen). Ook in de benchmark huishoudelijk afval, de landelijke prestatiemeting waarbij gemeenten en inzamelbedrijven aan de hand van vooraf vastgestelde indicatoren hun prestaties vergelijken, zien we dat Diftar-gemeenten betere prestaties leveren gemiddeld gezien ten opzichte van niet-Diftar-gemeenten.

Tot slot is het niet zo dat het stoppen met Diftar een kostenbesparing oplevert. Het containermanagementsysteem, de basis van de Diftar-registratie, is ook bij een normale efficiënte en effectieve inzameling nodig. Door datagericht te werken kan je immers sneller bijsturen op het gedrag van de inwoners (denk aan de digitale, automatische volmeldingen van ondergrondse systemen).

Met de afweging van resultaten uit bovenstaande onderzoeken is ook de keuze voor voortzetting van Diftar herbevestigd.

5.2 Bijlage 2: overzicht inzameling en inzamelresultaten

Overzicht inzameling:

	Lochem
Basiskenmerken	
Aantal aansluitingen (cf jaarrapportage CB 2019)	15.246
Aantal inwoners (cf jaarrapportage CB 2019)	33.590
Percentage hoogbouw	10%
Inzamelfrequentie (minicontainer)	
Restafval*	1 * per 4 weken
GFT*	1 * per 2 weken
PMD	1 * per 4 weken
Papier; al dan niet met inzet van vrijwilligers	1 * per 4 weken of 1 * per maand
BEST-tas	1 * per 8 weken
Inzameling hoogbouw	Boven en ondergrondse verzamelcontainers
Wijkinzameling	9 wijk- en buurtparken
Recyclepleinen	Lochem, Zutphen en Deventer

*In het buitengebied vindt een inzameling van restafval en GFT op afroep plaats.

Overzicht inzamelresultaten, conform rapportages Circulus-Berkel 2019 en 2020:

kg/inwoner	Gemeente Lochem			Doelen 2016-2019
	2018	2019	Prognose 2020	
Ongescheiden				
Restafval	81,0	77,1	78,6	
Grof restafval	16,7	17,9	18,9	
Subtotaal	97,8	95,0	97,6	95,0
Gescheiden				
GFT-afval	91,8	95,8	95,7	
Papier en karton	69,9	69,8	69,6	75,0
Verpakkingsglas	27,2	26,9	26,9	
PMD	33,5	35,9	36,4	25,0
Textiel en kleding	5,3	5,6	6,0	
Luiers	1,4	2,9	0,0	
E-goed	1,2	1,2	1,1	
Groenafval	26,8	31,1	32,4	
Overig	28,0	35,0	36,4	
Subtotaal	285,2	304,3	304,6	
Totaal	382,9	399,3	402,1	
Scheidingspercentage	74%	76%	76%	75%

5.3 Bijlage 3: uitgevoerde activiteiten uitvoeringsplan 2016-2019

Evaluatie uitgevoerde activiteiten uitvoeringsplan 2016-2019

Het Afvalbeleidsplan 2016-2019 beschrijft diverse uitvoeringsvoorstellen. In de evaluatie zien we dat de volgende zaken opgepakt en uitgevoerd zijn in de afgelopen beleidsperiode:

- In maart 2016 is Circulus-Berkel gestart met de inzameling van de BEST-tas; hiermee worden boeken, elektronica, speelgoed en textiel ingezameld.
- Per 1 januari 2017 is de inzamelfrequentie voor restafval gewijzigd van 1 keer per 2 weken naar 1 keer per 4 weken. Het omgekeerd inzamelen op vrijwillige basis, oftewel het restafval louter wegbrengen naar ondergrondse systemen, is ook mogelijk vanaf 1 januari 2017. Hier maken nu circa 100 huishoudens gebruik van.
- Per 1 januari 2018 wordt in de hele gemeente papier opgehaald met minicontainers. De verenigingen halen vanaf die datum geen los papier meer op aan huis, maar leden van de verenigingen worden ingezet als beladers bij de inzameling van papier met minicontainers. Op twee locaties staat nog een brengcontainer. Gestopte verenigingen hebben een financiële afbouwregeling.
- Vanaf 1 april 2018 wordt het buitengebied op maat ingezameld. Inwoners in het buitengebied (2.867 aansluitingen) kunnen vanaf die datum wekelijks op afroep de minicontainer voor restafval en GFT ter lediging aanbieden.
- In 2018 en 2019 zijn de in de gemeente beschikbare milieuparkjes (in de wijken) uitgebreid en is de gescheiden luierinzameling bij de milieuparkjes (vanaf 2018) ingevoerd.
- In 2019 is samen met de GAD (Grondstoffen en Afvaldienst Gooi en Vechtstreek) een communicatiecampagne uitgevoerd om voedselverspilling te voorkomen.
- Inwonerparticipatie; samen met Stichting Welzijn Lochem en Circulus-Berkel zijn trajecten in kernen en buurten uitgevoerd met als doel om restafval en zwerfafval te verminderen. Ook de inzet van Cleanwise en het schoon belonen (grondstoffen inzamelen) op scholen is hier een onderdeel van.
- De Stichting Nederland Schoon heeft in haar verkiezing van de schoonste winkelgebieden in 2019 aangegeven dat de gemeente Lochem op positie 8 staat in Nederland met een gemiddeld rapportcijfer van 7,8. Dit is een prachtige score.
- Bijplaatsingen; in 2016 is een aantal hotspots in de gemeente geïdentificeerd, waarna in 2017 hierop concrete interventies hebben plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot herinrichting van de parkjes, aanpassing van de verlichting en SWL heeft gesprekken in de buurt gevoerd. Op dit moment zijn de hotspots onder controle.
- Handhaving is in deze beleidsperiode voor een deel in de afvalstoffenheffing ondergebracht (1fte). Hiermee kan preventief toezicht op milieuparken gehouden worden en ingezet worden op afvaldumpingen in het buitengebied. Eventueel kan in de toekomst ook ingezet worden op controles van de grondstofstromen op vervuiling.
- Afvalscheiding bij rommelmarkten; rommelmarkten kunnen zich melden bij Stichting Welzijn Lochem en/of bij Circulus-Berkel om de afvoer van het afval (gescheiden) in te regelen.

- Extra inzet op afvalscheiding bij evenementen; Stichting Welzijn Lochem helpt hierbij met name in het stuk voorlichting.

Een aantal hierboven genoemde uitvoeringszaken zijn nog niet afgerond. Het gaat hierbij om:

- De uitbreiding van de milieuparkjes is nog niet helemaal afgerond. In Lochem moet nog één parkje gerealiseerd worden. In 2021 wordt nog een milieuparkje in Eefde gerealiseerd. Dit vergt een investering van 80.000 euro.
- Het beschikbaar stellen van (extra) afvalscheidingsmogelijkheden voor PMD en oud papier en karton bij hoogbouw is afgerond. Echter het verdichten van het netwerk van beschikbare ondergrondse restafvalcontainers is nog niet helemaal afgerond; hiervoor moeten nog 5 locaties gerealiseerd worden. Dit vergt een investering van 40.000 euro.
Daarnaast worden, volgens de vervangingsplanning, in 2020 10 ondergrondse containers vervangen (kosten 156.000 euro). Hiervoor is al een krediet beschikbaar gesteld.

5.4 Bijlage 4: factsheet inwonersonderzoek Moventum

Lochem spreekt

Exclusieve uitgave van de gemeente Lochem

Afvalinzameling

LOCHEM SPREEKT

In juni en juli 2020 vroegen we u via Lochem Spreekt naar uw mening over afvalinzameling. Hartelijk dank voor uw deelname.

Deelnemers en betrouwbaarheid

In totaal vulden 860 van de 1.514 panelleden (57%) van Lochem Spreekt de vragenlijst in. Daarnaast deden 280 inwoners aan het onderzoek mee via een open link. Het totaal aantal deelnemers komt hiermee op 1.140. Graag delen wij de belangrijkste resultaten met u en laten we u weten wat we met de resultaten doen. Door het grote aantal deelnemers geeft dit onderzoek een betrouwbaar en nauwkeurig beeld.

Afvalstoffenheffing

Vindt u het terecht dat een inwoner die minder restafval produceert een lager bedrag aan afvalstoffenheffing betaalt dan een inwoner die meer restafval produceert?

83%
Ja

12%
Nee

5%
Weet niet

Thema's

Hoe belangrijk vindt u 'milieu', 'kosten' en 'service' bij de afvalinzameling?

Respondenten konden 10 punten verdelen over deze thema's, waarbij het belangrijkste thema de meeste punten krijgt.

3,9
Milieu

3,4
Kosten

2,8
Service

Ophalen en legen

Wat vindt u van de frequentie van het ophalen en legen van de volgende minicontainers?

PMD

23% voorkeur vaker ophalen

6% voorkeur minder vaak ophalen

GFT

11% voorkeur vaker ophalen

19% voorkeur minder vaak ophalen

Papier

11% voorkeur vaker ophalen

12% voorkeur minder vaak ophalen

Rest

10% voorkeur vaker ophalen

25% voorkeur minder vaak ophalen

Besparen

Welke diensten kunnen volgens u anders of stoppen om te besparen? - Top 3

64% GFT-container in de winter eens in de 4 weken legen

47% Stoppen met de BEST-tas

47% Stoppen met de chemokar

Afval scheiden

Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om niet al uw afval te scheiden? - Top 3

1. Overlast door stank en ongedierte (17%)
2. Geen ruimte in/rond huis (9%)
3. Ruimte over in container voor restafval (grijze container) (9%)

 63%
Ik scheid al mijn afvalstoffen

Oud papierinzameling

Wat heeft uw voorkeur voor de inzameling van papier?

- 37%** Circulus-Berkel doet de inzameling, zonder vrijwilligers
- 26%** Vrijwilligers blijven inzamelen
- 17%** Ik breng mijn oud papier naar een bovengrondse container van een vereniging
- 8%** Ik breng mijn oud papier naar een ondergrondse container in mijn wijk

GFT afval

Wat doet u met uw GFT?

GFT mini container
65%

Composteren
15%

Bij restafval
5%

Restafval verlagen

Hoe kan de gemeente de hoeveelheid restafval per inwoner verlagen?

59%
Meer voorlichting geven over nut en noodzaak van het scheiden van afval

Chemisch afval

Hoe vaak heeft u in het afgelopen jaar gebruik gemaakt van de chemokar?

58% Geen enkele keer

39% 1-2 keer in het jaar

Bent u bereid om uw klein chemisch afval naar een afvalbrennpunt te brengen?

75%
Ja

17%
Nee

8%
Weet niet

Wat gebeurt er met de resultaten?

De gemeente betreft de uitkomsten van het onderzoek bij het opstellen van het Grondstoffenplan 2021-2025. In dit plan staan voorstellen voor de afvalinzameling en afvalstoffenheffing vanaf 1 januari 2021. Eind 2020 besluit de gemeenteraad over het Grondstoffenplan.

Movementem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

5.5 Bijlage 5: uitwerking scenario's

Scenario 1: Milieu is leidend

Kenmerken:

De hoeveelheid ingezamelde recyclebare grondstoffen is door goede afvalscheiding verder toegenomen, maar er zitten nog steeds grondstoffen in het restafval. Dit scenario richt zich op verdere vermindering van de hoeveelheid restafval door een toename van de ingezamelde hoeveelheid grondstoffen en het verbeteren van de kwaliteit hiervan. De concrete acties in dit scenario zijn gericht op het stimuleren van (goed) grondstoffen scheiden.

(Milieu)Doelstellingen:

- Daling van de hoeveelheid fijn restafval naar 45 kg per inwoner in 2025.
- Stijging van het scheidingspercentage naar 90%, door stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen.

Service:

In dit scenario wordt de inzameling van restafval per 2021 teruggebracht naar eenmaal per 8 weken, mocht hiermee de hoeveelheid restafval onvoldoende dalen dan wordt in 2024 overgestapt op volledig omgekeerd inzamelen.

Ten aanzien van GFT wordt de inzamelfrequentie in de wintermaanden teruggebracht naar eenmaal per 4 weken en de KCA-inzameling wordt omgezet naar een brengsysteem. In de inzameling van de overige grondstoffen worden geen (ingrijpende) systeemaanpassingen doorgevoerd.

Ten aanzien van grondstoffen zijn de acties in dit scenario gericht op inwoners helpen met grondstoffen scheiden en het verbeteren van de milieuprestaties en/of het verfijnen van de infrastructuur. Er wordt dus service toegevoegd aan de huidige dienstverlening.

Kosteneffect:

In dit scenario nemen de kosten van de restafvalinzameling af door verlaging van de inzamelfrequentie van restafval en GFT in de wintermaanden.

De kosten voor de inzameling en verwerking van verschillende grondstofstromen nemen toe als gevolg van autonome marktontwikkelingen. Daarnaast ontstaan er meerkosten door het uitvoeren van de bij dit scenario behorende acties. De investeringen zijn in dit scenario beperkt.

Uit te voeren acties:

- De frequentie van het inzamelen van restafval brengen we terug naar eenmaal per 8 weken.
- De inzameling op afroep in het buitengebied blijft maar brengen we terug naar een inzameling van eenmaal per 4 weken in plaats van eenmaal per week.
- De GFT-inzameling in de wintermaanden verlagen we naar een frequentie van eenmaal per 4 weken.

- In 2023 wordt tussentijds geëvalueerd of de hoeveelheid restafval afdoende gedaald is, waarbij bezien wordt of een overgang naar bijvoorbeeld omgekeerd per 2024 nog nodig is.
- Het vrijwillig omgekeerd inzamelen wordt gestimuleerd, door in alle kernen ondergrondse restafvalcapaciteit beschikbaar te hebben.
- We voeren extra controles en sorteeroproeven uit om de kwaliteit van grondstoffen te controleren. (kosten ongeveer € 10.000)
- We zetten een actieprogramma op ter verbetering van de kwaliteit grondstoffen, inclusief de inzet van afvalcoaches. (kosten ongeveer € 10.000)
- We maken extra voorlichtingsbudget vrij ad € 10.000.
- We breiden het afvalbrengstation in Lochem uit naar een circulair ambachtscentrum, waardoor een verdere scheiding van grove grondstoffen en het upcyclen van grove grondstoffen gestimuleerd wordt. (kosten pilot € 30.000, helft gemeente en helft Hoftijzer)
- We stoppen met de inzet van de chemokar en zorgen voor een KCA-brengpunt op het afvalbrengstation in Lochem. (kostenneutraal)
- We voeren een pilot uit ter bevordering van de inzameling van GFT (groente-, fruit en tuinafval) én we zetten opnieuw een campagne in over voedselverspilling. (kosten € 5.000)
- Daarnaast voeren we een project binnenstad uit in combinatie met het grondstoffen scheiden van de bedrijven in de binnenstad. (kosten € 5.000)
- Tot slot stimuleren we het scheiden van afval op evenementen. (kosten € 5.000)

Scenario 2: Service is leidend

Kenmerken:

In dit scenario gaan we door met het bieden van (hoge) service en verhogen we de service verder daar waar gewenst. Dit loopt uiteen van het geven van voorlichting om de hoeveelheid afval te verminderen en het aantrekkelijker maken van vrijwillig omgekeerd inzamelen, tot het indien gewenst vaker legen van de containers. Uit het onderzoek onder het inwonerpanel blijkt dat er op dit moment bij inwoners geen duidelijke behoefte is aan nieuwe service-toepassingen. Wel zijn er enkele tips gegeven waarmee de huidige service verbeterd kan worden.

(Milieu)Doelstellingen:

- Daling van de hoeveelheid fijn restafval naar 60 kg per inwoner.
- Stijging van het scheidingspercentage naar 85%, door stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen.

Service:

De huidige inzameldienstverlening cq service is hoog in de gemeente Lochem. Deze service wordt verhoogd daar waar nodig.

Kosten:

Omdat het serviceniveau al relatief hoog is op dit moment, nemen de kosten in dit scenario beperkt toe. De kosten van afval- en grondstofinzameling stijgen ook in dit scenario als gevolg van autonome marktontwikkelingen. Het scenario op zich drijft de kosten niet verder op.

Uit te voeren acties:

- De restinzameling brengen we terug naar eenmaal per 6 weken (in plaats van eens per 8 weken in de andere scenario's).
- De inzameling op afroep in het buitengebied brengen we terug naar eenmaal per 4 weken.
- Omgekeerd inzamelen wordt gestimuleerd door een prijsprikkel op vrijwillig omgekeerd inzamelen; een restafval zak aanbieden is/wordt goedkoper dan een restcontainer aanbieden. (kosten ongeveer € 10.000)
- We plaatsen 5 extra ondergrondse containers voor het vrijwillig Omgekeerd Inzamelen van restafval. (kosten € 30.000)
- We zetten in op extra voorlichting om de totale afvalberg te verminderen en de kwaliteit grondstoffen te verbeteren. (binnen het huidige communicatiebudget)
- We voeren extra controles en sorteerproeven uit om de kwaliteit van grondstoffen te verbeteren. (kosten ongeveer € 10.000)
- We breiden het afvalbrengstation in Lochem uit naar een circulair ambachtscentrum, waardoor een verdere scheiding van grove grondstoffen en het upcyclen van grove grondstoffen gestimuleerd wordt. (kosten pilot € 30.000, helft gemeente en helft Hoftijzer)
- We stoppen met de inzet van de chemokar en zorgen voor een KCA-brengpunt op het afvalbrengstation in Lochem. (kostenneutraal)
- We zetten in op een gecombineerde einde-jaar-inzameling met stromen zoals kerstbomen, vuurwerkafval en oliebollevet. (kostenneutraal)
- We optimaliseren huidige inzamelingen waar nodig conform de uitkomsten uit inwonerspanel.

Scenario 3: Kosten zijn leidend

Kenmerken:

In dit scenario versoberen we het inzamelsysteem om kosten te besparen. Dit kan uiteenlopen van het stoppen met het afvalbrengpunt in Lochem tot het stoppen met de luierinzameling op de milieustraten.

(Milieu)Doelstellingen:

- Stijging van de hoeveelheid fijn restafval naar 90 kg (aldus 110 kg restafval in totaal) per inwoner.
- Afvalscheidingspercentage van 75%.
- Kostenbesparing door afname van de inzameldienstverlening.
- Louter doen wat wettelijk nodig is.

Service:

De huidige inzameldienstverlening wordt waar mogelijk teruggebracht tot een (wettelijk) minimum.

Kosten:

De kosten stijgen ook in dit scenario als gevolg van marktontwikkelingen bij de verwerking van grondstoffen en restafval. In dit scenario stijgen de kosten echter minder sterk dan bij de andere scenario's omdat we de service verder omlaag brengen.

Uit te voeren acties:

- De restafval inzameling brengen we terug naar eenmaal per 8 weken.
- We zetten in op extra voorlichting om de totale afvalberg te verminderen en de kwaliteit grondstoffen te verbeteren. (binnen het huidige communicatiebudget)
- We voeren extra controles en sorteeroproeven uit om de kwaliteit van grondstoffen te verbeteren. (kosten ongeveer € 10.000)
- We stoppen met het afvalbrengpunt in Lochem. (€ 125.000)
- We verlagen de frequentie van het inzamel van GFT in de wintermaanden naar eenmaal per 4 weken.
- We brengen de garantievergoeding voor de inzameling van oud papier en karton door vrijwilligers terug naar 2 cent per kilo. (€ 30.000)
- We stoppen met de bladkorven. (€ 14.000)
- We stoppen met de chemokar. (€ 28.695)
- We stoppen met de BEST-tas inzameling. (€ 16.000)
- We stoppen met de luierinzameling. (€ 4.698)

5.6 Bijlage 6: besparing per inzameling

Onderstaande tabel geeft weer welke besparingen er te behalen zijn bij het aan of uitzetten van diverse soorten inzameldienstverlening:

	Te realiseren besparing	Effect op milieu doelen
Inzameling restafval naar 1x p/6 weken	€ 34.000,-	+
Inzameling restafval naar 1x p/8 weken	€ 82.000,-	+
Voorlichting om de totale afvalberg te verminderen	€ 10.000,-	+
Voorlichting om kwaliteit grondstoffen te verbeteren	€ 10.000,-	+
Uitbreiding afvalbrengpunt Lochem	€ 15.000,-	+
Stoppen met de chemokar	€ 28.695,-	+/-
GFT inzameling verminderen in de wintermaanden	€ 42.000,-	+
Pilot inzamelen GFT/campagne voedselverspilling	€ 5.000,-	+
Pilot inzameling binnenstad	€ 5.000,-	+
Stoppen met het afvalbrengpunt in Lochem	€ 125.000,-	-/-
Garantievergoeding OPK naar 2 cent per kilo	€ 30.000,-	Geen
Stoppen met de bladkorven	€ 14.000,-	-
Stoppen met inzameling met de BEST-tas	€ 16.000,-	-
Stoppen met de luierinzameling	€ 4.698,-	+/-
Inzetten op einde jaar inzamelingen	€ 0,0	+

NB: voor wat betreft het aanpassen van de inzameling van restafval, GFT en de BEST-tas is louter de logistieke besparing meegenomen. Een dergelijke aanpassing heeft ook effect op de ingezamelde hoeveelheden en de verwerkingskosten. Deze effecten zijn in de doorgerekende scenario's wel meegenomen, in bovenstaand overzicht per dienstverlening zijn deze neveneffecten niet meegenomen.

5.7 Bijlage 7: concept uitvoeringsplan scenario 1

De kaders van het Afval- en Grondstoffenplan komen voort uit de wettelijke verplichtingen die er zijn, het beleid dat wij als gemeente hebben gevoerd op dit gebied, de verrichte onderzoeken van het afgelopen jaar en het uit te voeren scenario voor de toekomst. De reeds vaststaande kaders zijn:

Vaststaande kaders voor beleid 2021-2025:

- Verhogen van de kwaliteit van grondstoffen (Rijksbrede CE-programma).
- Kostendeckende afvalstoffenheffing (financiële kaders gemeente).
- Maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in het jaar 2025 (conform LAP3).
- Streven naar maximaal 10 kg restafval in 2030 (ambitie Cleantech Regio).
- Voortzetting van de inzet van bronscheiding van PMD en voortzetting van Diftar (op basis van rapport IPR-Normag en nader bureau-onderzoek).
- Verder inzetten op burger- en arbeidsparticipatie.

Wij zien dat er nog grote stappen te zetten zijn om in de beleidsperiode 2021-2025 van 95 kg fijn en grof restafval per inwoner, uit te komen op 45 of zelfs 30 kg fijn- en grof restafval per inwoner in 2025. Uitgaande van scenario 1 stellen wij voor om een fasering in de uitvoering aan te brengen. Het aanpassen van de inzamel frequenties van restafval en GFT (in de wintermaanden) zijn de belangrijkste veranderingen in dit scenario.

De route 2021-2025 ziet er globaal gezien als volgt uit:

Per 2021

- We starten met het communiceren over de aanpassingen in de inzamelingen.
- De inzamel frequentie van restafval met minicontainers te verlagen naar eenmaal per 8 weken.
- In het buitengebied wordt de restafvalinzameling op afroep tegelijkertijd teruggebracht naar eenmaal per 4 weken.
- De GFT-inzameling wordt in de wintermaanden (december tot en met maart) teruggebracht naar eenmaal per 4 weken.
- Verder wordt ingezet op het verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen door de inzet van voorlopers en een afvalcoach in samenwerking met de Stichting Welzijn Lochem.
- In 2021 wordt een evaluatietraject voor de papierinzameling opgestart
- Het afvalbrenghstation in Lochem uitbreiden naar een circulair ambachtscentrum (inclusief KCA) en daarmee te stoppen met de inzet van de chemokar.

Per 2022

- Starten met inzet afvalcoach.

- Starten met pilots gericht op de inzameling van GF(T).

Per 2023

- Te evalueren welke stappen er nog nodig zijn om de doelstellingen te behalen in 2025. Deze evaluatie uitwerken in aangescherpte acties voor de resterende planperiode.
- Starten met het optimaliseren van de inzameling van de binnenstad.

Per 2024

- Indien uit evaluatie blijkt dat de gezamenlijk gestelde doelen niet behaald worden; starten met aangescherpte acties zoals bijvoorbeeld Omgekeerd Inzamelen.
- Aanpak schone evenementen verder uitwerken.
- ...nader in te vullen vanuit tussentijdse evaluatie